

Dekonstruksiekritiek - 'n oorsig

Joan Hambidge

To cite this article: Joan Hambidge (1985) Dekonstruksiekritiek - 'n oorsig, Journal of Literary Studies, 1:1, 78-81, DOI: [10.1080/02564718508529744](https://doi.org/10.1080/02564718508529744)

To link to this article: <https://doi.org/10.1080/02564718508529744>

Published online: 06 Jul 2007.

Submit your article to this journal [↗](#)

Article views: 6

View related articles [↗](#)

Dekonstruksiekritiek - 'n oorsig

Oor die dekonstruksiekritiek het daar die afgelope jaar etlike indringende studies verskyn. Vervolgens gaan ek studies wat die doelstellings en 'metodologie' van die dekonstruksiekritiek omskryf en (probeer) verhelder, in chronologiese volgorde behandel. Ter wille van die volledigheid word daar so ver as 1979 teruggegaan.

Deconstruction & Criticism (London: Routledge & Kegan Paul, 1979) word beskou as die Yale-manifes. Die skrywers is Harold Bloom, Paul de Man (wat onlangs oorlede is), Jacques Derrida, Geoffrey Hartman en J. Hillis Miller. Veral Hillis Miller se artikel 'The critic as host' kan gelees word as 'n duidelike voorbeeld van Amerikaanse dekonstruksie. Ook die bydrae van Derrida (professor in Filosofie aan die École Normale Supérieure en besoekende professor aan Yale), 'Living on . Border lines', is uiters insiggewend.

Textual Strategies: Perspectives in Post-Structuralist Criticism (London: Methuen, 1979) van Josué V. Harari (red.) is eweneens 'n studie waarin verskillende teoretici aan die woord gestel word. Dié teks bevat bydraes van Roland Barthes, Derrida ('The supplement of Cupula: philosophy before linguistics'), Paul de Man, Michel Foucault ('What is an author?'), Edward Said en René Girard, om enkele name te noem.

Een van die opwindendste boeke oor die dekonstruksie is Geoffrey H. Hartman se *Saving the Text: Literature/Derrida/Philosophy* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1981). Dit is bekend dat Hartman hom al by geleentheid sterk téén die dekonstruksionisme uitgespreek het - in hierdie studie word by implikasie (alle) vooroordele en kritiek opgehef.

Hartman skryf ook oor een van die ingewikkeldste Derrida-tekste, naamlik *Glas* (1974). In *Glas* illustreer Derrida hoe tekste mekaar se ruimtes kan inneem én ophef. Wanneer twee uiteenlopende tekste (fragmente uit die Duitse filosoof Hegel en die Franse tronkvoël Genet) naas mekaar geplaas word, het geeneen van die twee tekste meer 'n 'outonome' bestaansreg nie. Die homoseksuele dief parodieer die rasonale denker se diskoers. En, omdat Hegel buite konteks aangehaal word, kan dit gelees word as 'n parodie van homself.

Hartman werk binne die tradisie wat die *objektiewe status* van die teks bevraagteken. Soos Nietzsche skryf hy dat daar nie meer tekste nie, maar slegs *interpretasies* bestaan.

In hierdie studie probeer Hartman om die verhouding tussen letterkunde en filosofie te 'verklar'. Veral Derrida se teorieë word gebruik om dié verhouding te 'bepaal'. Hartman beklemtoon egter dat dit futiel is om 'n teks as 'literêr' of 'filosofies' te definieer: 'To call a text literary is to *trust* that it will make sense eventually, even though its quality of reference may be complex, disturbed, unclear. It is a way of "saving the phenomena" of words that are out of the ordinary or bordering the nonsensical - that have no stabilized reference' (p. xxi).

Jonathan Culler se *The Pursuit of Signs: Semiotics, Literature, Deconstruction* (London: Routledge & Kegan Paul, 1981) betrek die dekonstruksionisme. In die eerste hoofstuk ('Beyond interpretation') wys Culler op die subtiele verskille tussen Europese en Amerikaanse dekonstruksie. Veral Paul de Man se *Blindness and Insight* ('n kritiese reaksie op Derrida) maak die verskille duidelik.

Culler maak die volgende sinvolle opmerking: 'In the hands of its best practitioners, such as Paul de Man and Barbara Johnson, deconstruction is an interpretive mode of unusual power and subtlety. In other hands there is always the danger that it will become a process of interpretation which seeks to identify particular themes, making undecidability, or the problem of writing, or the relationship between performative and constative, privileged themes of literary works' (p. 16).

Untying the Text: a Post-Structuralist Reader (London: Routledge & Kegan Paul, 1981) van Robert Young is nes Harari se *Textual Strategies* 'n 'bloemlesing'. Uiteenlopende skrywers word aan die woord gestel soos Barthes, Foucault, Balibar, Macherey, Riffaterre, Johnson, e.a. Dié studie bevat 'n deeglike inleiding waarin die verskille tussen die strukturalisme en post-strukturalisme uiteengesit word.

'The critical difference: Balzac's *Sarrasine* and Barthes's *S/Z*' van Barbara Johnson bevraagteken Barthes se lesing van *S/Z*. Volgens Johnson is Barthes nie orals suksesvol in sy poging om die Balzac-tekst 'writerly', d.w.s. veelduidig, te maak nie. Ook bevat hierdie 'reader' die boeiende analise van Poe se *Valdemar* deur Roland Barthes ('Textual analysis of Poe's *Valdemar*') en 'n bespreking van Freud se drome deur Jeffrey Mehlmann, om enkele bydraes te noem.

Hoewel uiters bondig en soms té kursories, is Christopher Norris se *Deconstruction: Theory and Practice* (London: Methuen, 1982) 'n nuttige inleiding. Norris wys op die reaksie téén strukturalisme en New Criticism, en hy betrek die Derridaanse dekonstruksie ('language against itself'). Ook behandel Norris die invloed van Nietzsche, Heidegger en Marx.

In die afdeling 'The American connection' beskou hy die werkwyse van die 'hermeneutiese mafia' te Yale. Dié studie is veral handig vir die indeks en die afdeling 'Notes on further reading'.

Michael Ryan se *Marxism and Deconstruction: A Critical Articulation* (Baltimore: Johns Hopkins University, 1982) is 'n poging om dekonstruksionisme met Marxisme te verbind. Marxisme, net soos die dekonstruksie-kritiek, werk met 'n 'oop' teorie. Volgens Ryan behoort die dekonstruksionisme van waarde te wees vir 'n politieke analise.

Op 'n deeglike wyse vergelyk Ryan dekonstruksionisme en Marxisme. Aangesien sowel die dekonstruksionisme as die Marxisme op 'n dialektiese diskoers gebaseer is, benadruk Ryan dat 'n verbinding tussen dié twee teorieë kan lei tot 'n 'nuwe' benadering. Hierdie 'nuwe' teorie kan aangewend word om

ideologie en ander gelade begrippe te kritiseer.

Marxism and Deconstruction wys op die bruikbaarheid van dié teorie vir sowel die politieke as sosiale wetenskappe. Wat Ryan by uitnemendheid regkry, is om aan te toon dat dekonstruksie nie 'n esoteriese speletjie vir verveelde intellektuele is nie.

'n Deeglike oorsig van die belangrikste dekonstruksie-begrippe kan gevind word in Jonathan Culler se *On Deconstruction: Theory and Criticism after Structuralism* (London: Routledge & Kegan Paul, 1983). Culler begin dié studie deur uit te brei op bestaande leesteorieë. Die eerste hoofstuk word soos volg aangegee: 'i. New fortunes; ii. Reading as a woman, iii. Stories of a reading'. Gewis belangrik dat Culler ook die vrou betrek in hierdie studie, aangesien talle feministiese teoretici begin neig na 'n dekonstruktiewe 'basis'.

In die tweede en derde hoofstukke word die belangrikste konsepte verduidelik. Die 'double writing', logosentrisme, différence, supplement, aporia, e.d.m. word ondersoek. Soms neig Culler om te ooreenvoudig - maar gedagtig aan die student wat hierby gaan baat vind, is dit egter 'n klein beswaar.

Culler kies ook kant in die bekende stryd tussen Derrida en (Austin) Searle: 'Derrida outlines this self-deconstructive movement in a section of "Signature événement contexte" ' (*Marges*), but John Searle's *egregious* (sic!) misunderstanding in his "Reiterating the Difference: A reply to Derrida" indicates that it may be important to proceed more slowly than Derrida does, with fuller discussion of Austin's project and Derrida's observations' (p. 112). En dis ook hoe 'n mens Culler se aanslag kan tipeer: 'n stadiger én uitgebreide verduideliking van die belangrikste Derridaanse konsepte.

Culler beklemtoon in hierdie lywige studie dat *On Deconstruction* 'n vervolg is op sy *Structuralist Poetics* (1975). Maar: terwyl dit nog moontlik was om in *Structuralist Poetics* 'n oorsig van kritiese en teoretiese ontwikkelings te gee, is dit vandag moeiliker (indien nie onmoontlik nie).

'Today the situation has changed,' skryf Culler, 'Introductions have been performed and quarrels have broken out. To write about critical theory at the beginning of the 1980s is no longer to introduce unfamiliar questions, methods, and principles, but to intervene in a lively and confusing debate' (p. 7).

Sekerlik dié belangrike oorsig is die studie van Vincent B. Leitch *Deconstructive Criticism: An Advanced Introduction* (New York: Columbia University Press, 1983). Soos die sub-titel tereg waarsku, is hierdie geen 'maklike' oorsig nie. Leitch skryf uitgebreid oor die sg. 'grondpatrone' van dekonstruksie (Nietzsche, Heidegger, Freud).

In die eerste afdeling ("Semiology and deconstruction: Modern theories of the sign") word uitgebreid geskryf oor De Saussure, Lacan en Lévi-Strauss. Afdeling 2 handel oor sienings van tekstualiteit ("Versions of textuality and intertextuality: Contemporary theories of literature and tradition"). Vir Leitch is Joseph N.

Riddell 'n belangrike teoretikus.

Wanneer Leitch skryf oor disseminasie, behandel hy *intertekstualiteit*, Barthes se erotiek van die teks en die opheffing van die Almagtige en Finale 'signified', wat net een ding en niks anders nie kan beteken.

In die derde en laaste afdeling word 'toepassings' van dekonstruksie beskou. Dié afdeling heet: 'Critical reading and writing: Strategies of deconstruction'. Derrida se 'supplement', en 'split-writing', Paul de Man se toepassing van die allegorie en die konsep *misreading*, J. Hillis Miller se 'laterale dans' en Barthes se lesing van *S/Z* word behandel. Leitch sluit af met 'n opsomming van die verskillende maniere waarop dekonstruksie (tans) bedryf word.

Christopher Norris se *The Deconstructive Turn: Essays in the Rhetoric of Philosophy* (London: Methuen, 1983) is eweneens 'n ingewikkelde teks. Op die voorblad is 'n afdruk van Magritte se 'The key to the fields' - op 'n subtiële manier word daar hiermee kommentaar op die dekonstruksionisme gelewer.

Norris se uitgangspunt is die volgende: 'What might be the consequences for philosophy if its texts were exposed to the kinds of reading made possible by recent developments in literary criticism?' (p. 1). Die belangrikste aanname van die filosofie is naamlik dat dit kan aanspraak maak op sekere 'waarhede' wat nie in die letterkunde gevind kan word nie.

Norris betrek veral die analitiese en taalfilosowe. Ook wys Norris - soos Derrida - op die logosentriese illusies waarmee die meeste filosowe werk. Kierkegaard, Wittgenstein, J.L. Austin, Gilbert Ryle en Saul Kripke tel onder die filosowe wat Norris beskou. Ook Walter Benjamin (en daarmee inbegrepe Terry Eagleton) en Coleridge word betrek. Die handleiding bereik 'n hoogtepunt in die 'methodological postscript' wanneer Norris argumente vir en teen dekonstruksie bespreek.

Joan Hambidge, Universiteit van die Noorde